

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z powództwa J. J., M. J., P. B., D. M.
przeciwko K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o wynagrodzenie, odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 kwietnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 15 lipca 2020 r., sygn. akt XXI Pa 77/20,

- 1) oddała skargę kasacyjną,**
- 2) nie obciąża pozwanej kosztami zastępstwa procesowego
powodów w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

26 marca 2018 r. pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie od K. sp. z o.o. w W., na rzecz P. B.: 1.770 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 września 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za sierpień 2017 r., 3.358,88

zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r., 5.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r., 2.322,18 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r., 5.358,88 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1 k.p., na rzecz J. J.: 3.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r., 5.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r., 2.322,18 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r., 5.358,88 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1 k.p. oraz na rzecz M. J. i D. M.: 3.351,24 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r., 5.351,24 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r., 2.318,87 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r., 5.351,24 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1 k.p.

Powodowie podnieśli, że pozwany w toku ich zatrudnienia nie wypłacał im wynagrodzenia za pracę, bądź wypłacał z opóźnieniem, jak również regulował płatności jedynie w części. Wobec braku wypłacania pensji, zaistniały przesłanki do rozwiązania umowy o pracę z winy pracodawcy. Powodowie wskazali, że na dzień sporządzenia pozwu wymagalne pozostają część wynagrodzenia za sierpień i wrzesień, jak również całość wynagrodzenia za październik, wynagrodzenie za 13 dni listopada 2017 r.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym 20 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany K. sp. z o.o. w W. zaprzeczył, aby powodowi należało się jakiekolwiek wynagrodzenie, ponad to które zostało im wypłacone. Pozwany wskazał, że po weryfikacji procesu świadczonej pracy przez powodów, wyszły na jaw istotne okoliczności, które przesądziły o wadliwości wykonywanej przez powodów pracy, w efekcie czego w majątku pozwanej powstała szkoda przewyższająca kwotę 180.000 zł. Z tej przyczyny, powodowi nie należy się żadne wynagrodzenie za wadliwie wykonaną pracę.

Wyrokiem z 28 czerwca 2019 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie:

1. zasądził od pozwanej spółki na rzecz powoda P. B. następujące kwoty:

a) 1.770 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 września 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za sierpień 2017 r.

b) 3.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r.

c) 5.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r.

d) 2.322,18 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r.

e) 5.358,88 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1 k.p.

f) 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

2. nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 909 zł tytułem opłaty od pozwu, od wniesienia której powód był zwolniony z mocy ustawy;

3. wyrokowi w pkt I ppkt 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 5.358,88 zł;

II.

1. zasądził od pozwanej spółki na rzecz powoda J. J. następujące kwoty:

a) 3.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r.

b) 5.358,88 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r.

c) 2.322,18 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r.

d) 5.358,88 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1¹ k.p.

e) 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

2. nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 820 zł tytułem opłaty od pozwu, od wniesienia której powód był zwolniony z mocy ustawy;

3. wyrokowi w pkt II ppkt 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 5.358,88 zł;

III.

1. zasądził od pozwanej K. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz powoda M. J. następujące kwoty:

a) 3.351,24 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r.

b) 5.351,24 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r.

c) 2.318,87 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r.

d) 5.351,24 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1¹ k.p.

e) 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

2. nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 819 zł tytułem opłaty od pozwu, od wniesienia której powód był zwolniony z mocy ustawy;

3. wyrokowi w pkt III ppkt 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 5.351,24 zł;

IV.

1. zasądził od pozwanej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz powoda D. M. następujące kwoty:

a) 3.351,24 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wrzesień 2017 r.

b) 5.351,24 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 listopada 2017r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za październik 2017 r.

c) 2.318,87 zł brutto z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 grudnia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za listopad 2017 r.

d) 5.351,24 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 55 § 1¹ k.p.

e) 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

2. nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 819 zł tytułem opłaty od pozwu, od wniesienia której powód był zwolniony z mocy ustawy;

3. wyrokowi w pkt IV ppkt 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 5.351,24 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że P. B. był zatrudniony w K. sp. z o.o., w W. od 8 maja 2017 r., ostatnio na podstawie umowy o zawartej na czas nieokreślony, na stanowisku Grafik 3D. Zgodnie z postanowieniami umowy, powód miał otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 5.358,88 zł miesięcznie brutto. Wynagrodzenie to płatne było do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego.

J. J. był zatrudniony w K. sp. z o.o. w W. od 1 marca 2017 r., ostatnio na podstawie umowy o zawartej na czas nieokreślony, na stanowisku Grafik i animator 3D. Zgodnie z postanowieniami umowy, powód miał otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 5.358,88 zł miesięcznie brutto. Wynagrodzenie to płatne było do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego.

M. J. był zatrudniony w K. sp. z o.o. w W. od 1 marca 2017 r., ostatnio na podstawie umowy o zawartej na czas nieokreślony, na stanowisku Programista Unreal Engine i systemów wirtualnej rzeczywistości. Zgodnie z postanowieniami umowy, powód miał otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 5.351,24 zł miesięcznie brutto. Wynagrodzenie to płatne było do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego.

D. M. był zatrudniony w K. sp. z o.o. w W. od 1 marca 2017 r., ostatnio na podstawie umowy o zawartej na czas nieokreślony, na stanowisku Designer rozrywki i poziomów. Zgodnie z postanowieniami umowy, powód miał otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 5.351,24 zł miesięcznie brutto. Wynagrodzenie to płatne było do 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego.

Sąd Rejonowy podkreślił, że wypłata wynagrodzenia powodów nie była uzależniona od postępu prac. W toku świadczenia pracy, pracodawca nie miał krytycznych uwag do pracy każdego z powodów, nie nakładał również żadnych kar porządkowych. W marcu 2017 r. pracodawca wydał powodom polecenie wykonania programu „W.”. Podczas wstępnych rozmów nad przygotowaniem tego oprogramowania, nie było żadnych ustaleń, kiedy dokładnie, w jakim terminie,

produkt ten ma pojawić się w sklepie. Praca nad programem „[...]” nie była jedynym zadaniem jaki powodowie mieli do wykonania w toku zatrudnienia.

Przez pierwsze 3 miesiące pracy wynagrodzenie było płacone regularnie. Od sierpnia 2017 r. wynagrodzenie było wypłacane z opóźnieniem. P. B. nie wypłacono części wynagrodzenia za sierpień i wrzesień 2017 r., całości wynagrodzenia za październik 2017 r. i 13 dni listopada 2017 r. Pozostałym powodom J. J., M. J., i D. M., pozwany nie wypłacił wynagrodzenia za część miesiąca września 2017 r., całości wynagrodzenia za październik 2017 r. i 13 dni listopada 2017 r. Za każdym razem pozwany braki w wypłacie wynagrodzenia, bądź wypłacaniem go nie na czas, tłumaczył trudnościami finansowymi.

Pismami z 13 listopada 2017 r. powodowie rozwiązali z pozwanym umowę o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia przez pracodawcę podstawowych obowiązków pracowniczych polegających na nieterminowości w wypłacie wynagrodzenia, a także braku wypłaty wynagrodzenia za miesiące wrzesień i październik, i częściowego za miesiąc sierpień 2017 r. w przypadku P. B..

Pismem z 20 lutego 2018 r. powodowie wezwali pozwanego w terminie 7 dni pod rygorem skierowania sprawy do Sądu, do zapłaty na rzecz wskazanych tam kwot.

W odpowiedzi pozwany wyjaśnił, że aktualnie nie posiada środków na zaspokojenie wszystkich zaległości. Jednocześnie pozwany zobowiązał się przekazać każdemu z powodów po 2.000 zł, a do 20 marca 2018 r. pozostałą część wynagrodzeń za wrzesień, październik i listopad 2017 r., natomiast do 30 kwietnia 2018 r. również odszkodowania oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy. Na skutek wezwania do zapłaty, pozwany zapłacił powodom część wynagrodzenia za wrzesień 2017 r. w wysokości po 2.000 zł, nie zapłacił natomiast pozostałych należnych kwot.

Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto P. B. liczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wnosi 5.358,88 zł. Średnie miesięczne wynagrodzenie J. J. liczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wnosi 5.358,88 zł. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto M. J. liczone jak ekwiwalent za urlop

wypoczynkowy wnosi 5.351,24 zł. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto D. M. liczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wnosi 5.351,24 zł.

Sąd Rejonowy nie dał wiary zeznaniom T. P. w kontekście zatrudnienia powodów do wykonania konkretnego oprogramowania, nie wykonania przez nich oprogramowania na czas i niskiej jego jakości.

Postanowieniem z 27 czerwca 2019 r. na podstawie art. 227 k.p.c. Sąd Rejonowy oddalił wszystkie pozostałe wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty, jako niemające znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto Sąd na podstawie art. 217 § 2 k.p.c. oddalił wniosek pozwanego zgłoszony na rozprawie 27 czerwca 2019 r. o przesłuchanie w charakterze świadka T. W., jako spóźniony. Strona pozwana zgłaszając na obecnym etapie postępowania przedmiotowy wniosek w żaden sposób nie wykazała, że zawnioskowanie przeprowadzenia tego dowodu, nie było możliwe wcześniej, już na etapie sprzeciwu od nakazu zapłaty.

Sąd Rejonowy podniósł, że przed wytoczeniem powództwa strona pozwana brak wypłaty wynagrodzenia za pracę za część sierpnia, września, październik i kilka dni listopada 2017 r. uzasadniała trudnościami finansowymi, a po jego wytoczeniu, w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany zmienił swoją taktykę, uzasadniając brak wypłaty wynagrodzenia, nienależytym wykonaniem zleconego pracownikom zadania.

Zdaniem Sądu Rejonowego żadna ze wskazywanych przez pozwanego okoliczności, nie zwalnia pracodawcy od obowiązku wypłaty wynagrodzenia. Strona pozwana w toku postępowania nie kwestionowała faktu, że umowa o pracę nie jest umową rezultatu, tylko umową starannego działania, dlatego też Sąd nie podzielił argumentacji pozwanego, jakoby jakiekolwiek ewentualne wadliwości umowy w procesie wykonywania pracy, miały uzasadniać wstrzymanie wypłaty wynagrodzenia, tym bardziej, że żadne nieprawidłowości w tym aspekcie nie zostały przez stronę pozwaną wykazane. Analiza zeznań powodów i słuchanego za stronę pozwaną T. P. wskazuje, że pozwany nie stosował wobec powodów żadnych kar porządkowych. Pozwany nie wykazał nadto, aby doszło do wyrządzenia spółce szkody, ani by posiadał jakiekolwiek roszczenia względem powodów pozwalające na ich potrącenie.

Sąd Rejonowy uznał, że z uwagi na niewypłacenie powodom należnych wynagrodzeń pracodawca w sposób ciężki naruszył swoje podstawowe obowiązki, co skutkowało uznaniem, że każdy z powodów miał uzasadnione podstawy do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w trybie art. 55 § 1¹ k.p. W konsekwencji i z uwagi na okoliczność, że okres wypowiedzenia każdego z powodów wynosił 1 miesiąc (art. 36 § 1 pkt 2 k.p.). Sąd, uznając zasadność roszczenia o odszkodowanie zarówno co do zasady jak i co do żądanej wysokości, zasądził od pozwanej na rzecz powodów P. B., J. J. kwotę po 5.358,88 zł, a na rzecz powodów M. J. i D. M. kwotę po 5.351,24 zł tytułem należnego im odszkodowania.

Na skutek apelacji pozwanego Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 15 lipca 2020 r., w pkt 1 oddalił jego apelację i w pkt 2 orzekł o kosztach postępowania.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjął je za własne. Zaaprobował również ocenę prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Pozwany zarzucił, że z opóźnieniem otrzymał z sądu I instancji pisma stanowiące odrębne pozwy P. B., J. J., M. J. i D. M.. Wskutek tego został pozbawiony możliwości weryfikacji dokumentów, na których zostały oparte roszczenia każdego z powodów.

W ocenie Sądu odwoławczego powyższy zarzut był bezpodstawny ponieważ pozwany otrzymał dokumenty wraz z nakazem zapłaty. Na marginesie Sąd odwoławczy podkreślił, że dokumenty na jakie powoływał się pozwany to: umowy o pracę, świadectwa pracy, oświadczenia o rozwiązaniu umowy pracę tj. wszystkie te dokumenty jakie znajdują się w aktach osobowych pracowników oraz zostały stworzone przez pracodawcę. Ponad to są to również e-maile wysyłane między stronami (pracownikami, a pracodawcą), czyli korespondencja do której pozwany ma dostęp i w której uczestniczył. Skarżący nie wykazał w jaki sposób ewentualne uchybienie w doręczeniu powyższych załączników miałoby istotnie wpłynąć na wynik procesu oraz ograniczenie praw strony. Wszystkie powyższe dokumenty były w sposób jednoznaczny wskazane w treści pozwu, dlatego pozwany nie mógł mieć wątpliwości, czy powodowie odnoszą się również do innych dokumentów, których pozwany mógłby nie posiadać.

Sąd Okręgowy podkreślił, że pracodawca, który nie wypłaca pracownikowi w terminie całości wynagrodzenia, ciężko narusza swój podstawowy obowiązek z winy umyślnej, choćby z przyczyn niezawinionych nie uzyskał środków finansowych na wynagrodzenia. Umowa o pracę jest umowa starannego działania, a nie umową rezultatu, zaś pracodawca nie może na pracownika przerzucać ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Sąd Okręgowy podniósł, że żadna ze wskazywanych przez pozwanego okoliczności, nie zwalniała pracodawcy od obowiązku wypłaty wynagrodzenia. Jakiegokolwiek ewentualne wadliwości w procesie wykonywania prac nie mogły bowiem uzasadniać wstrzymanie wypłaty wynagrodzenia. Pozwany nie wykazał, aby doszło do wyrządzenia spółce szkody, ani by posiadał jakiegokolwiek roszczenia względem powodów pozwalające na ich potrącenie. T. P. wskazał, że ostatecznie nie wytoczył przeciwko powodom powództwa o odszkodowanie za wyrządzoną rzekomo w majątku spółki szkodę.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że w e-mailu z 27.11.2017 r. oraz w piśmie z 6.03.2018 r. pracodawca potwierdził, że wynagrodzenie jest należne pracownikom. Co więcej, złożył także oświadczenie, że wypłaci pracownikom niezwłocznie po 2.000 zł, a w terminie do 20 marca 2018 r. pozostałe zaległe wynagrodzenia za pracę, zaś całość należnych im kwot do końca kwietnia 2018 r. Deklaracje te zostały częściowo zrealizowane: pracownikom wypłacono później część zaległego wynagrodzenia, ale nie w pełnej wysokości. Dlatego Sąd odwoławczy uznał za w pełni zasadne roszczenia powodów w zakresie wypłaty zaległego wynagrodzenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego powodowie wykazali, że pracodawca dopuścił się wobec nich ciężkiego naruszenia obowiązków pracodawcy, co uzasadniało rozwiązane przez nich umowy.

Na powyższą ocenę zdaniem Sądu Okręgowego nie mogło wpłynąć przesłuchanie w charakterze świadka T. W.. Nadto wniosek ten był przede wszystkim spóźniony.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniósł pozwany. Zaskarżając wyrok w całości skarżący wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów

postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w zapłacie.

Jako podstawy skargi kasacyjnej skarżący wskazał na naruszenie:

1. prawa procesowego skutkujące nieważnością postępowania, a ponadto mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. naruszenie:

a) art. 386 § 2 k.p.c., w zw. z art. 130 § 1 k.p.c. w zw. z 391 § 1 k.p.c., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu I instancji mimo, że został wydany w warunkach nieważności postępowania, tj. w okolicznościach pozbawienia Pozwanej możliwości obrony swoich praw, wynikającej z niedoręczenia Pozwanej załączników do pism procesowych z 15 maja 2018 r., które w zakresie w jakim pochodzi od D. M. stanowi wniesienie pozwu, co doprowadziło do pozbawienia Pozwanej możliwości weryfikacji autentyczności dokumentów, na których oparte zostało rozstrzygnięcie, tj. zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c., nieważnością postępowania i powinno pociągać za sobą uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazaniem sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania;

2. prawa procesowego mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy (na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.:

b) art. 378 § 1 w zw. z art. 382 k.p.c., przez zaniechanie rozpoznania i odniesienia się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, tj.

- zarzutu obrazy art. 217 § 1 k.p.c., w zw. z art. 22 k.p.c., przez oddalenie dowodów zgłoszonych w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniesionym przez pozwaną;

- zarzutu obrazy art. 217 § 1 k.p.c., w zw. z art. 227 k.p.c., w zw. z art. 278 § 1 k.p.c., przez oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu informatyki,

- zarzutu obrazy art. 82 § 1 k.p.,

- zarzutu obrazy art. 108 k.p. w zw. z art. 82 § 1 k.p.

c) art. 382 k.p.c., w zw. z art. 217 § 1 k.p.c., oraz art. 227 k.p.c., polegające na zaniechaniu przesłuchania w charakterze świadka T. W., podczas gdy Pozwana udowodniła, że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające dopuszczenie dowodu powołanego w odpowiedzi na treść przesłuchania Powodów w charakterze stron, a równocześnie dowód zmierzał do wykazania okoliczności istotnych dla

rozstrzygnięcia sprawy, co miało istotny wpływ na wynik sprawy gdyż doprowadziło do przyjęcia, że pozwana nie wykazała wadliwości produktu spowodowanej zawinionym działaniem pracowników (powodów);

3. prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), tj.:

d) art. 82 § 1 k.p., przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że pracodawcy, bez względu na okoliczności sprawy, nie przysługuje uprawnienie do pozbawienia pracownika wynagrodzenia, ewentualnie do stosownego obniżenia wynagrodzenia pracownika, podczas gdy z treści naruszonego przepisu wprost wynika, że za wadliwe wykonanie z winy pracownika produktów lub usług wynagrodzenie nie przysługuje, co skutkowało niezasadnym pominięciem ww. przepisu w toku rozpoznawania sprawy oraz przyjęciem, że zawiniona wadliwość w świadczeniu przez Powodów pracy w ramach której wykonywali oni produkt (program komputerowy) nie stanowi istotnej okoliczności w sprawie i nie uzasadnia wstrzymania wypłaty wynagrodzenia;

e) art. 108 k.p., w zw. z 82 § 1 k.p., przez jego błędną wykładnię polegającą na bezzasadnym przyjęciu, że zaniechanie nałożenia na pracownika kar porządkowych lub wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym wskazuje na brak zastrzeżeń do pracy pracownika oraz, że pracownik nie wyrządził swoim działaniem szkody w majątku pracodawcy, podczas gdy z naruszonego przepisu wynika, iż nakładanie kar porządkowych jest uprawnieniem pracodawcy i nie stanowi warunku do wyciągania jakichkolwiek późniejszych negatywnych konsekwencji w stosunku do pracownika, w szczególności nie jest warunkiem zastosowania instytucji obniżenia wynagrodzenia z tytułu wadliwości wykonywanej pracy, o której mowa w art. 82 § 1 k.p.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego osobno na rzecz każdego z powodów całości kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznawana w niniejszym postępowaniu skarga kasacyjna jest nieuzasadniona.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu najdalej idącego tj. nieważności postępowania podnieść należy, że w judykaturze Sądu Najwyższego zdecydowanie przeważa stanowisko, że nieważność postępowania nieuwzględniona przez sąd drugiej instancji z urzędu lub na zarzut strony stanowi uzasadnioną podstawę skargi tylko wtedy, gdy miała znaczenie dla wyniku sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 nr 5, poz. 81; z 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, s. 58; z 18 stycznia 2005 r., II PK 151/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 262; z 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, OSNP 2008 nr 3-4, poz. 27; z 8 maja 2007, II PK 297/06, M. Prawn. 2007 nr 11, s. 587; z 22 lutego 2011 r., II UK 290/10, LEX nr 817531; z 13 lipca 2011 r., I UK 11/11, LEX nr 1043978). Stosownie bowiem do art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji. Stąd w postępowaniu kasacyjnym zarzut nieważności może dotyczyć bezpośrednio tylko postępowania przed sądem drugiej instancji. Tym samym wyłączone jest bezpośrednie badanie w postępowaniu kasacyjnym naruszenia przepisów postępowania przez sąd pierwszej instancji, w tym prowadzących do nieważności postępowania. Kwestia ta może podlegać badaniu i rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy jedynie pośrednio, przez przytoczenie przez skarżącego w ramach drugiej podstawy z art. 398³ § 1 k.p.c. stosownego zarzutu naruszenia przez sąd odwoławczy tj. art. 386 § 2 k.p.c. i wykazania, że to uchybienie sądu drugiej instancji mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (wyroki Sądu najwyższego: z 18 listopada 2021 r., III USKP 76/21, LEX nr 3352070; z 14 kwietnia 2016 r., II CSK 447/15, LEX nr 2023849).

Skarżący w ramach podstaw skargi kasacyjnej zarzucił naruszenie przepisów postępowania tj. art. 386 § 2 k.p.c., z zw. z art. 130 § 1 k.p.c., w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji mimo, że został wydany w ocenie skarżącego w warunkach nieważności postępowania. Nieważność postępowania zdaniem skarżącego wynika z niedoręczenia pozwanej załączników do pism procesowych z 15 maja 2018 r., które w zakresie w jakim pochodzi od D. M. stanowi wniesienie pozwu, co doprowadziło do pozbawienia pozwanej możliwości weryfikacji autentyczności dokumentów, na których oparte zostało rozstrzygnięcie.

O ile skarżąca przytacza w podstawach skargi kasacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 386 § 2 k.p.c., to argumentacja tego zarzutu nie daje podstaw do przyjęcia, aby w sprawie wystąpiła nieważność postępowania.

Przypomnieć należy że zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c., nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowało się, że pozbawienie strony możliwości obrony przysługujących jej praw prowadzące do nieważności postępowania polega na odjęciu jej w postępowaniu sądowym, wbrew jej woli, całkowitej możliwości podejmowania, albo świadomego zaniechania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, Nowe Prawo 1963 nr 1, s. 117 i wyroki z dnia 20 stycznia 1966 r., II PR 371/65, OSNCP 1966 nr 10, poz. 172). Pogląd ten doznał jednak modyfikacji w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, które przyjmuje, że pozbawienie strony możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. nie należy wiązać wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Zachodzi ona także wówczas, gdy z powodu uchybienia przez sąd przepisom postępowania, strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości obrony swoich praw w jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji i to bez względu na to, czy takie działanie strony mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 15 lipca 2005 r., IV CSK 84/10, LEX nr 621352; z 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08, LEX nr 515415; 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 nr 12, poz. 220; z 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, LEX nr 55517; z 17 lutego 2004 r., III CK 226/02, LEX nr 163995).

O nieważności postępowania można mówić również w przypadku, gdy pozbawienie strony możliwości obrony swych praw dotyczy tylko fragmentu procesu, na przykład ostatniej rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku. Ocena nieważności powinna się odbywać w odniesieniu do konkretnego przypadku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2009 r., I PK 19/09, LEX nr 519171). Zarzut nieważności postępowania z przyczyny przewidzianej w art. 379 pkt 5 k.p.c. należy oceniać w okolicznościach konkretnej sprawy, różnorodność stanów faktycznych

wyklucza bowiem możliwość sformułowania generalnej tezy definiującej tę przyczynę. Chodzi tu o takie uchybienia procesowe popełnione przez sąd, które w praktyce uniemożliwiły stronie podjęcie stosownej obrony przed wydaniem rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2004 r., I CK 226/04, LEX nr 277855). Nie można ograniczać pozbawienia strony możliwości obrony swych praw wyłącznie do sytuacji uniemożliwienia jej udziału w rozprawie, może bowiem zaistnieć taka sytuacja, w której, pomimo uczestnictwa strony w rozprawie, nastąpiło tego rodzaju poważne uchybienie, które doprowadziło do nieważności postępowania.

Zauważyć należy, że nieważność postępowania zachodzi wówczas, gdy strona była rzeczywiście pozbawiona możliwości obrony i wskutek tego nie działała w postępowaniu, a nie, gdy mimo naruszenia przepisów postępowania podjęła czynności w procesie. Znaczy to tyle, że nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli zostanie faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich przesłanek można mówić o skutkującym nieważnością postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Nie każde naruszenie przepisów proceduralnych może być zatem w ten sposób traktowane (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2018 r., III PK 19/17, LEX nr 2496285).

Taka sytuacja nie miała jednak miejsca w niniejszej sprawie. Wskazane przez skarżącą okoliczności, że została pozbawiona możliwości obrony jej praw przez brak możliwości weryfikacji dokumentów nie stanowi o pozbawieniu skarżącej możliwości obrony jej praw. Sąd Okręgowy odniósł się do tej kwestii w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i słusznie podkreślił, że pozwana miała możliwość weryfikacji dokumentów ponieważ otrzymała je wraz z nakazem zapłaty. Nadto skarżąca w żaden sposób nie wykazała aby uchybienie Sądu drugiej instancji miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Reasumując Zdaniem Sądu Najwyższego, opisane naruszenia nie mogły powodować nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., bowiem

nie doszło do sygnalizowanego wcześniej kumulatywnego spełnienia przesłanek owej nieważności postępowania.

W warstwie prawa materialnego, skarżący oparł swoją skargę głównie na zarzucie naruszenia prawa materialnego tj. art. 82 § 1 Kodeksu pracy przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że pracodawcy bez względu na okoliczności sprawy, nie przysługuje uprawnienie do pozbawienia wynagrodzenia pracownika, ewentualnie do stosownego jego obniżenia.

Zgodnie z dyspozycją art. 82 § 1 Kodeksu pracy za wadliwie wykonanie z winy pracownika produktów lub usług wynagrodzenie nie przysługuje. Natomiast jeżeli wskutek wadliwie wykonanej pracy z winy pracownika nastąpiło obniżenie jakości produktu lub usługi, wynagrodzenie ulega odpowiedniemu zmniejszeniu. Przepis ten pozwala zatem pracodawcy na pozbawienie go wynagrodzenia lub jego obniżenie jednakże koniecznym warunkiem jest wina pracownika.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy (wyrok z 6 kwietnia 2016 r., II PK 54/15 LEX nr 2046360) już z literalnego brzmienia art. 82 § 1 k.p., wynika, że odmowa zapłaty lub zmniejszenie wynagrodzenia są dopuszczalne za wadliwe wykonanie z winy pracownika produktów lub usług, a nie za jakiegokolwiek wadliwe lub niezgodne z przepisami prawa lub umową o pracę wykonywanie obowiązków przez pracownika. Wniosek ten ma potwierdzenie w treści art. 100 § 1 k.p., zgodnie z którym obowiązek wykonywania pracy jest spełniony, gdy pracownik wykonał pracę sumiennie i starannie, stosując się do poleceń pracodawcy. Tak czy inaczej, pojęcie wadliwie wykonanej pracy, użyte w zdaniu drugim rozważanego unormowania, ma znaczenie przedmiotowe, stanowiąc zbiorcze określenie produktów lub usług. Usługą jest przy tym każde działanie służące zaspokajaniu określonej potrzeby lub potrzeb ludzkich (pracodawcy, klienta, kontrahenta). Obejmuje ono usługi materialne i niematerialne (np. lecznicze, opiekuńcze, edukacyjne). Rozważany przepis dotyczy więc wynikowej strony obowiązku wykonywania pracy (art. 22 § 1 k.p.), przy czym, co wyraźnie wynika z jego treści, odmowa zapłaty lub obniżenie wynagrodzenia, są dopuszczalne nie wtedy, gdy pracownik wadliwie wykona produkt lub usługę, lecz wtedy, gdy wadliwość ta została przez niego zawiniona. Przez wadliwość pracy pojmowanej jako produkt lub usługa, należy zatem rozumieć jej bezużyteczność lub zmniejszoną użyteczność w stosunku do wymagań wynikających z norm pracy lub

innych mierników staranności wymaganej przy świadczeniu danego rodzaju pracy (usług). Trafnie też wskazuje się, że w art. 82 § 1 k.p. znajduje rozwinięcie i uzupełnienie zasady przysługiwania wynagrodzenia za pracę wykonaną (art. 80 zdanie pierwsze k.p.) stosownie, między innymi, do jakości świadczenia pracy (art. 78 § 1 k.p.). Podzielić też należy twierdzenie, że treść art. 82 § 1 k.p. można wyrazić inaczej: "wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną stosownie do jakości rezultatu pracy, w wypadku zaś, gdy rezultat ten jest ujemny - stosownie do oceny przestrzegania przez pracownika obowiązku staranności w pracy" (J. Wrątny: Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2013, s. 183). Powyższe uwagi potwierdzają przedstawioną wyżej tezę, że art. 82 § 1 k.p. dopuszcza odmowę zapłaty lub zmniejszenie wynagrodzenia jedynie za wadliwe wykonanie z winy pracownika produktów lub usług, a nie za jakiegokolwiek wadliwe lub niezgodne z przepisami prawa lub umową o pracę wykonywanie obowiązków przez pracownika.

Co prawda, Sąd Apelacyjny nie odniósł się bezpośrednio do zarzutu apelacji związanego z naruszeniem art. 82 § 2 kodeksu pracy jednakże z motywów jego rozstrzygnięcia wynika, że odniósł się do kwestii braku podstaw do obniżenia powodom wynagrodzenia. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że przez wytoczeniem powództwa pracodawca uzasadniał brak wypłaty wynagrodzenia trudnościami finansowymi zaś w sprzeciwie od nakazu zapłaty twierdził, że pracownicy nienależycie wykonali zlecone im zadania. Dalej Sąd Apelacyjny podkreślił, że ewentualne wadliwości w procesie wykonywania prac nie mogły uzasadniać wypłaty wynagrodzenia.

Twierdzenia skarżącego, że powodowie z winy swojej wadliwie wykonali pracę nie znajdują uzasadnienia w ustaleniach Sądów orzekających. Brak wykazania w procesie winy pracowników uzasadniał niezastosowanie przez Sąd Apelacyjny art. 82 § 1 Kodeksu pracy a tym samym zarzut jego naruszenia jest niezasadny. Dodać przy tym należy, że Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi dokonanymi w sprawie przez Sady orzekające dlatego ocena dowodów i ustaleń faktycznych dokonana w toku instancji uchyla się spod kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 w zw. art. 398³ § 3 k.p.c.).

Przy ustaleniu braku winy pracowników w wykonywaniu pracy warto odnieść się do orzeczenia Sądu Najwyższego, który stwierdził, że uznanie przez inwestora

przy odbiorze robót, że prace wykonano wadliwie lub niezgodnie z umową, nie powoduje obniżenia wynagrodzenia pracowników, jeżeli uprzednio pracodawca zaakceptował wykonanie tych robót, jako odpowiadające wymaganym kryteriom jakościowym (wyrok z 3 czerwca 1998 r., I PKN 49/98 LEX nr 36231). Podobna sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie gdzie pracodawca przed wytoczeniem powództwa, brak wynagrodzenia dla pracowników argumentował trudnościami finansowymi spółki i zapewniał, że wynagrodzenie zostanie wypłacone w późniejszym terminie. Zarzuty co do wadliwie wykonanej pracy podnosił dopiero w procesie.

Należy również podkreślić, że stosownie do przepisu art. 82 § 1 k.p., wadliwość wykonanej pracy oraz zawinione działanie pracownika wymaga wykazania tych okoliczności i cięży zgodnie z zasadą art. 6 k.c., w związku z art. 300 k.p., na pracodawcy. Niezawinione przez pracownika nieosiągnięcie założonych jakościowych efektów pracy wynikające z przyczyn leżących po jego stronie jest objęte ryzykiem osobowym pracodawcy, albowiem ponosi on konsekwencje wadliwego doboru pracowników (por. Gersdorf Małgorzata, Raczkowski Michał i Rączka Krzysztof, Kodeks pracy, komentarz do art. 82 k.p., wyd III, Lexis Nexis 2014 r.).

Jak już podniesiono ocena wadliwości wykonania produktów lub usług powinna być dokonywana przez pryzmat mierników oceny jakości pracy określonych w art. 100 § 1 Kodeksu pracy a przede wszystkim sumienności i staranności. Dalej musi istnieć adekwatny związek przyczynowy między niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem obowiązków przez konkretnego pracownika a wykonaniem wadliwego produktu lub usługi. Pracodawca zatem winien wykazać winę w wadliwości wykonania pracy, co do konkretnego pracownika a nie grupy osób (por. Sobczyk, Zieliński Kodeks pracy komentarz do art. 82 k.p., wyd. 6, 2023 r.).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania i okoliczności sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, aby Sąd Apelacyjny naruszył art. 82 Kodeksu pracy

Niezasadne są również zarzuty skarżącego dotyczące przepisów postępowania.

Art. 378 § 1 k.p.c., stanowi, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę

nieważność postępowania. Trzeba w związku z tym podkreślić, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury z ustanowionego w tym przepisie obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 października 2018 r., I CSK 608/17, LEX nr 2561619; z 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17, LEX nr 2542602; z 11 kwietnia 2018 r., II PK 20/17, LEX nr 2509624; z 4 kwietnia 2018 r., V CSK 266/17, LEX nr 2522952; postanowienia Sądu Najwyższego z 14 marca 2018 r., II PK 120/17, LEX nr 2488061; z 9 grudnia 2015 r., II CSK 265/15, LEX nr 2148629). W przypadku wyroku oddalającego apelację, konieczne jest też wyraźne zaznaczenie, że sąd drugiej instancji podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, dokonana przez ten sąd ocenę dowodów oraz ocenę materialnoprawną roszczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 listopada 2017 r., II UK 556/16, LEX nr 2434452; z dnia 15 grudnia 2011 r., II UK 106/11, LEX nr 1130389; z 8 września 2015 r., I UK 431/14, LEX nr 1797085). Z taką sytuacją mamy natomiast do czynienia w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjął je za własne. Sąd odwoławczy stwierdził, że w sprawie nie występują przesłanki mogące wpłynąć na wyrok w szczególności te które, Sąd odwoławczy bierze pod uwagę z urzędu.

Przy zarzucie art. 382 k.p.c., może być on usprawiedliwiony tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji. Przepis art. 382 k.p.c. nie nakłada przy tym na sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji, o ile zachodzą

ku temu potrzeby. Uzupełnienie postępowania przed sądem apelacyjnym o dowody, które mimo wniosku strony sąd pierwszej instancji pominął, jest uzasadnione wówczas, gdy dotyczą one okoliczności istotnych z punktu widzenia prawa materialnego mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Takich okoliczności skarżący nie wykazał.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. skargę kasacyjną oddalił. O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

[SOP]

[f.n]